

Sygn. akt IV U 1101/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2014r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSO Katarzyna Antoniak
Protokolant	stażysta Renata Olędzka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 października 2014r. w S.

odwołania A. N.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z dnia 12 października 2011 r. Nr (...) - (...)

w sprawie A. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o wysokość emerytury

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala, iż wysokość emerytury A. N. na dzień 01.09.2011r wynosi (...),23 ((...)) zł brutto,

II. w pozostałej części oddala odwołanie.

Sygn. akt: IV U 1101/13 **UZASADNIENIE**

Decyzją z (...)2011r. znak: (...) - (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., działając na podstawie art.111 i 112 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił A. N. przeliczenia podstawy wymiaru emerytury z tytułu zatrudnienia w okresie od 24 maja 1989r. do 31 grudnia 1991r. oraz doliczenia do stażu pracy okresu zatrudnienia od 27 czerwca 1973r. do 22 stycznia 1976r. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że inna decyzja z tej samej daty (12 października 2011r. w wyliczeniu podstawy wymiaru uwzględniono wynagrodzenie za okres od 24 maja 1989r. do 31 grudnia 1991r. na podstawie zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu wystawionym przez Przedsiębiorstwo (...) SA w L. z 3 marca 2006r. Natomiast za okres zatrudnienia od 27 czerwca 1973r. do 22 stycznia 1976r. przyjęto minimalne wynagrodzenie obowiązujące w tym okresie. Ponadto okres zatrudnienia od 4 listopada 1969r. do 5 czerwca 1976r. został uwzględniony w wyliczeniu stażu pracy decyzją o przyznaniu emerytury z 19 marca 2008r.

Odwołanie od w/w decyzji złożył ubezpieczony wnosząc o jej zmianę poprzez ponowne ustalenie wysokości emerytury z uwzględnieniem wynagrodzenia uzyskiwanego w w/w okresach. Przyznał, że dokumenty płacowe z tego okresu zostały zniszczone (odwołanie k.1).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o oddalenie odwołania, przy czym odniósł się do decyzji z 14 listopada 2011r., w której organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa doliczenia do stażu pracy okresu odbywania praktycznej nauki zawodu w okresie od 1 października 1963r. do 30 czerwca 1966r. (odpowiedź organu rentowego na odwołanie k.2). Wskazana decyzja nie przedmiotem powyższego odwołania ubezpieczonego.

Wyrokiem z 3 kwietnia 2013r. Sąd Okręgowy w Siedlcach zmienił częściowo decyzję organu rentowego z 14 listopada 2011r. w ten sposób, że przyjął, iż do ustalenia wysokości emerytury A. N. podlega zaliczeniu okres zatrudnienia w Państwowym Ośrodku (...) w G. od 1 października 1963r. do 30 czerwca 1966r. oraz że podstawa wymiaru świadczenia za 1973r. (od 27 czerwca 1973r.) wynosi 14.520 złotych, za 1974r. 29.502 złotych, za 1975r. 31.563 złotych, a za 1973r. do dnia 22 stycznia 1976r. 1863 złotych. W pozostałym zaś zakresie odwołanie podlegało oddaleniu. Ustalenie dotyczące podstawy wymiaru świadczenia za lata 1973-1976 (do 22 stycznia 1976r.) dotyczyło okresu zatrudnienia ubezpieczonego w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w P. w okresie od 27 czerwca 1973r. do 22 stycznia 1976r. Ustalenia tego Sąd dokonał na podstawie opinii biegłego księgowego, którego wyliczenia oparte są o angaże płacowe ubezpieczonego z powyższego okresu zatrudnienia. Wyliczenie to nie uwzględnia ewentualnych dodatkowych nagród, premii oraz zapłaty za godziny nadliczbowe z uwagi na brak dowodów co do wysokości tych należności. W odniesieniu do roszczenia ubezpieczonego co do podstawy wymiaru świadczenia za okres zatrudnienia od 23 maja 1989r. do 31 grudnia 1991r. na budowie eksportowej w dawnym ZSRR Sąd wskazał, że odwołanie ubezpieczonego jest niezasadne, gdyż z informacji organu rentowego wynika, że wyliczenia wynagrodzenia uzyskanego w tym okresie dokonano w oparciu o przeliczniki walut zawarte w pismach NBP z 4 maja 2012r. i 6 września 2011r. (wyrok Sądu Okręgowego w Siedlcach z 3 kwietnia 2013r. wraz z uzasadnieniem k.70 i 73-74).

Na skutek apelacji ubezpieczonego od powyższego wyroku, w której zakwestionował on ustaloną przez Sąd Okręgowy podstawę wymiaru składek za okres zatrudnienia od 27 czerwca 1973r. do 22 stycznia 1976r. zarzucając nieprzyjęcie do wyliczenia wynagrodzenia faktycznie otrzymywanego z tytułu premii i godzin nadliczbowych (apelacja k.78-81), Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z 17 lipca 2013r. uchylił zaskarżony wyrok w punkcie II (oddalającym odwołanie) oraz częściowo w punkcie I w zakresie dotyczącym podstawy wymiaru emerytury i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu stanowiska Sąd Apelacyjny wskazał w pierwszej kolejności, że zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy zmienił decyzję organu rentowego z 14 listopada 2011r. (w zakresie, w jakim orzekł o zaliczeniu do stażu ubezpieczeniowego okresu zatrudnienia w Państwowym Ośrodku (...) w G. od 1 października 1963r. do 30 czerwca 1966r.), która nie była przedmiotem odwołania ubezpieczonego. Ponadto w zakresie uwzględnienia w podstawie wymiaru emerytury wynagrodzenia uzyskiwanego przez ubezpieczonego w latach 1973- 1976 Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, gdyż ustalił wysokość podstawy wymiaru świadczenia w poszczególnych latach kalendarzowych, które to pojęcie obce jest ustawie o emeryturach i rentach z FUS. Ponadto nie zbadał, czy wynagrodzenie uzyskiwanego przez ubezpieczonego we wskazanym okresie obejmowało wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych oraz premię i w jakich wysokościach. Sąd nie ocenił tu zeznań dwóch świadków złożonych w formie pisemnej przed organem rentowym na okoliczność wynagrodzenia uzyskiwanego przez ubezpieczonego w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...). Sąd Apelacyjny wskazał, że w toku ponownego rozpoznania Sąd Okręgowy przesłucha świadka J. P. zgłoszonego przez ubezpieczonego w apelacji na okoliczność wynagrodzenia uzyskiwanego przez ubezpieczonego w w/w okresie, a także ocenił inne zgromadzone dowody, po czym w zależności od wyników postępowania dopuści dowód z uzupełniającej opinii biegłej z zakresu księgowości celem ustalenia wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w badanym okresie zatrudnienia. Następnie ustalił podstawę wymiaru emerytury ubezpieczonego wg ustawowych kryteriów i wreszcie wysokość przysługującej ubezpieczonemu emerytury przy przyjęciu ustalonego wskaźnika wysokości podstawy wymiaru (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 17 lipca 2013r. wraz z uzasadnieniem k.92 i 95-97).

W toku ponownego rozpoznania sprawy Sąd ustalił, co następuje:

Od (...). ubezpieczony A. N. uprawniony był do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy (decyzja z 5 stycznia 1994r. o ustaleniu prawa do renty k.25-26 akt rentowych). Rentę tę ubezpieczony pobierał do końca lutego 2008r.

W dniu 3 marca 2008r., w związku z ukończeniem w dniu (...) roku życia, ubezpieczony wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o emeryturę w niższym od powszechnego wieku emerytalnym. Decyzją z 19 marca 2003r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu od 1 marca 2008r. emeryturę. Do ustalenia wysokości emerytury przyjęto podstawę wymiaru renty. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury wyniósł 142,68% (wniosek o emeryturę k.1 i decyzja z 19 marca 2008r. o przyznaniu emerytury k.27-28 akt emerytalnych).

W dniu 9 września 2011r. ubezpieczony wystąpił do organu rentowego m.in. z wnioskiem o uwzględnienie w podstawie wymiaru emerytury wynagrodzenia uzyskanego przez niego w czasie zatrudnienia na budowie eksportowej w byłym ZSRR w okresie od 24 maja 1989r. do 31 grudnia 1991r. oraz wynagrodzenia uzyskanego w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) od 27 czerwca 1973r. do 22 stycznia 1976r. Do wniosku ubezpieczony załączył rozliczenie czasu pracy i wynagrodzenia za okres pracy na budowie w dawnym ZSRR oraz umowę o pracę na budowie eksportowej, a także informację z Archiwum Dokumentacji Osobowej i Płacowej w M. o niezachowaniu się dokumentacji płacowej ze zlikwidowanego Przedsiębiorstwa Budownictwa (...) w P. oraz własne oświadczenie i zeznania świadków w osobach B. O. i M. M. na okoliczność wynagrodzenia uzyskiwanego w okresie zatrudnienia w powyższym przedsiębiorstwie w latach 1973-1976 (wniosek ubezpieczonego z 9 września 2011r. wraz z załącznikami k.180-193 akt emerytalnych).

W rozpoznaniu powyższego wniosku decyzją z (...) oznaczoną: E (...) organ rentowy przeliczył emeryturę ubezpieczonego poczynając od 1 września 2009r., przy czym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęł podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, a ustalony na tej podstawie wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia wyniósł 83,10% (decyzja z 12 października 2011r. i załącznik do niej w postaci obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru k.202 i 205-206 akt emerytalnych). Wśród przyjętych do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lat ubezpieczenia znalazły się lata 1973-76, w których ubezpieczony pozostawał w zatrudnieniu w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w P. oraz lata 1989-1991, w których ubezpieczony pracował na budowie eksportowej w byłym ZSRR (vide: k.202 akt emerytalnych). Do wyliczenia podstawy wymiaru organ rentowy przyjął minimalne wynagrodzenie obowiązujące w okresie zatrudnienia ubezpieczonego w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w P. oraz wynagrodzenie z okresu zatrudnienia na budowie eksportowej wg informacji udzielonej przez Przedsiębiorstwo (...) SA w L. z 3 marca 2006r. Jednocześnie kolejną decyzją z 12 października 2011r. oznaczoną jako (...) - (...) organ rentowy odmówił ubezpieczonemu przeliczenia podstawy wymiaru emerytury we wskazanych okresach w oparciu o przedłożone przez niego dokumenty, w tym zeznania świadków (decyzja z 12 października 2011r. k.207 akt emerytalnych).

Ubezpieczony był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w P. w okresie do 27 czerwca 1973r. do 22 stycznia 1976r. w pełnym wymiarze czasu pracy (świadczenie pracy z 24 stycznia 1976r. k.10 akt osobowych ubezpieczonego). Ubezpieczony pracował na stanowisku operatora sprzętu ciężkiego – operatora spychacza. Pracował w betoniarni oraz na budowach realizowanych przez przedsiębiorstwo w ramach budowy dzielnicy przemysłowej w S.. Ubezpieczony pracował od poniedziałku do soboty w godzinach od 7 do 15. W okresach letnich w razie potrzeby pracował ponad umowny wymiar czasu pracy. Z tego tytułu otrzymywał wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych. Wynagrodzenie ubezpieczonego ustalone było w stawce godzinowej. Oprócz tego, na mocy decyzji majstra lub kierownika budowy mógł otrzymać premię uznaniową, której wysokość obliczana była od określonego przez przełożonego procentu stawki godzinowej (zeznania świadków: J. D. k.110v-111 - nagranie od minuty 3 do 20, M. M. k.117v-118v – nagranie od minuty 3 do 21 i zeznania ubezpieczonego k.118v-119 – nagranie od minuty 21 do 39).

Z akt osobowych ubezpieczonego wynika, że w dniu przyjęcia do pracy w w/w przedsiębiorstwie wynagrodzenie ubezpieczonego określone zostało w stawce godzinowej w wysokości 12 złotych za godzinę (pismo o przyjęciu do pracy z 2 lipca 1973r. k.4 akt osobowych). W karcie personalnej złożonej na k.9 akt osobowych zapisano, że od 1 sierpnia 1974r. stawka godzinowa wynagrodzenia ubezpieczonego wynosiła 13,50 złotych (k.9 akt osobowych). Takiej wysokości stawkę godzinową wskazano również w świadectwie pracy z 24 stycznia 1976r. Ze świadectwa pracy wynika ponadto, że wynagrodzenie ubezpieczonego obejmowało również premię wg regulaminu premiowania (świadczenie pracy z 24 stycznia 1976r. k.10 akt osobowych).

W oparciu o dane wynikające z w/w dokumentów osobowych biegła z zakresu księgowości w osobie A. D. ustaliła, że wynagrodzenie ubezpieczonego w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w P. nie było mniejsze: w 1973r. - od 27 czerwca 1973r. od kwoty 14 520 złotych, w 1974r. od kwoty 29 502 złotych, w 1975r. od kwoty 31 563 złotych i w 1976r. - do 22 stycznia 1976r. od kwoty 1 863 złotych (opinia biegłej A. D. z 1 września 2012r. k.37-39 akt sprawy).

W okresie od 23 maja 1989r. do 6 grudnia 1990r. i od 24 maja 1991r. do 31 grudnia 1991r. ubezpieczony będąc pracownikiem firmy (...) SA w L. pracował na budowach eksportowych w dawnym ZSRR. W zaświadczeniu o zatrudnieniu i wynagrodzeniu ubezpieczonego (ZUS Rp-7) z 3 marca 2006r. obejmującym okres zatrudnienia od 1 stycznia 1984r. do 31 grudnia 1990r. firma (...) wykazała wynagrodzenie ubezpieczonego, przy czym za okres pracy na budowie eksportowej od 23 maja 1989r. do 26 grudnia 1990r. przyjęła wynagrodzenie zastępcze innego pracownika (druk ZUS Rp-7 z 3 marca 2006r. na k.33-37 akt emerytalnych). Do wniosku o przeliczenie świadczenia z 9 września 2011r. ubezpieczony załączył m.in. rozliczenie czasu pracy i wynagrodzenia za okres pracy na budowie w dawnym ZSRR w okresie od 23 maja 1989r. do 31 grudnia 1990r. oraz umowę o pracę na budowie eksportowej w okresie od 24 maja 1991r. do 31 grudnia 1991r. W dokumentach tych wysokość wynagrodzenia wyrażona została w rublach i dolarach (k.189-190 akt emerytalnych).

W oparciu o analizę zgromadzonych danych biegła ustaliła, że wynagrodzenia ,tj. wynagrodzenie za okres od 27 czerwca 1973r. do 22 stycznia 1976r. (ustalone w w/w opinii z 1 września 2012r. na k.37-39 akt sprawy), wynagrodzenie z zaświadczenia ZUS Rp-7, wynagrodzenie podane przez (...) SA jako zastępcze (na k.33-37 akt emerytalnych) oraz przeliczenie walut (wg danych na k.189-190 akt emerytalnych) są wyższe od wynagrodzenia przyjętego przez organ rentowy do przeliczenia emerytury ubezpieczonego (vide: pismo organu rentowego k.61 akt sprawy). Wyliczony przy przyjęciu tych danych wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury z 20 najkorzystniejszych lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu wynosi 92,64% i jest wyższy od wskaźnika ustalonego przez organ rentowy na 83,10%. Ustalona w oparciu o powyższe emerytura ubezpieczonego wynosi na dzień 1 września 2011r. 1.457,23 złotych brutto (opinia biegłego księgowego A. D. z 3 czerwca 2014r. k.135-138 akt sprawy).

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie A. N. okazało się częściowo uzasadnione. W złożonym odwołaniu ubezpieczony zakwestionował wysokość emerytury wyliczonej na jego wniosek z 9 września 2011r. Do wyliczenia wysokości świadczenia organ rentowy przyjął – zgodnie z art.15 ust.6 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009r. Nr 153, poz.1227 ze zm.) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia, w tym za lata 1973-1976, w których ubezpieczony pozostawał w zatrudnieniu w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w P.. Zarzuty ubezpieczonego dotyczyły przyjęcia do wyliczeń minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w okresie tego zatrudnienia, zamiast wynagrodzenia faktycznie osiągniętego, w tym z tytułu godzin nadliczbowych i premii. Z uwagi na brak dokumentacji płacowej ze wskazanego okresu ubezpieczony zaoferował dowody z zeznań świadków w osobach M. M. i B. O. (k.185 i 187 akt emerytalnych), którzy w pisemnych zeznaniach wskazali na stawkę godzinową wynagrodzenia ubezpieczonego – 13,50 złotych oraz na miesięczne kwoty wynagrodzenia osiągnięte przez ubezpieczonego w miesiącu lipcu 1974r., sierpniu 1974r. i lipcu 1975r. Analizując treść pisemnych zeznań tych świadków, jak również zeznań złożonych w toku rozprawy przez świadka M. M. (k.117v-118v akt sprawy), a także zeznań świadka J. D. (k.110v-111) oraz zeznań samego ubezpieczonego (k.118v-119) Sąd doszedł do przekonania, że dowody te nie dają podstaw do ustalenia, jak o to wnosił ubezpieczony, wynagrodzenia osiągniętego przez niego w czasie zatrudnienia włącznie z wynagrodzeniem za godziny nadliczbowe i premią. Świadkowie potwierdzili wprawdzie, że w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) ubezpieczony – szczególnie w okresie letnim – pracował w godzinach nadliczbowych, a także, że jak inni operatorzy sprzętu ciężkiego za wykonaną pracę otrzymywał (mógł otrzymywać) premię. Okoliczności te są jednak niewystarczające do ustalenia wynagrodzenia osiągniętego z tych tytułów. Brak bowiem miarodajnych danych co do liczby przepracowanych godzin nadliczbowych w poszczególnych miesiącach i latach zatrudnienia, a także pewnych danych co do miesięcy, w których ubezpieczony otrzymał premię i wysokości tej premii. Wskazać przy tym należy, że

sam ubezpieczony zeznał, iż premia miała charakter uznaniowy i była przyznawana często, choć nie w każdym miesiącu (k.119 akt sprawy). Na uznaniowy charakter premii wskazał również świadek J. D. (zeznania k.111 akt sprawy). Z kolei świadek M. M., który był majstrem i przełożonym operatorów - ale sprzętu lekkiego - wskazał że „swoim” pracownikom naliczał stałą premię w wysokości 20%. Odnosząc się do swoich zeznań złożonych na piśmie świadek ten wskazał, że podane w nich kwoty wskazał opierając się na swojej pamięci co do wynagrodzenia podległych mu pracowników oraz swojego własnego wynagrodzenia (k118-118v akt sprawy). Należy wskazać, że miesięczne kwoty wynagrodzenia, jakie miał osiągnąć ubezpieczony (za lipiec i sierpień 1974r. oraz sierpień 1975r.) wskazane w pisemnych zeznaniach świadków M. M. i B. O. są takie same. Z uwagi na śmierć B. O. niemożliwe stało się ustalenie okoliczności złożenia tych zeznań, niemniej doświadczenie życiowe nakazuje uznać, że niemożliwe jest, aby po blisko 40 latach świadkowie pamiętali (przy założeniu, że wcześniej mieli wiedzę o wynagrodzeniu kolegi) wysokość tego wynagrodzenia w ściśle określonych kwotach i aby zeznania świadków były w tym zakresie w 100% zbieżne. Podkreślić przy tym należy, że żaden ze świadków ani na etapie postępowania przed organem rentowym, ani w toku procesu nie przedstawił dokumentacji płacowej dotyczącej swojej osoby. Dokumentacja taka pozwoliłaby zweryfikować choćby częściowo złożone zeznania.

Odnosząc się jeszcze do zeznań świadka J. P. wskazanego przez ubezpieczonego w apelacji jako dowód na okoliczność wysokości wynagrodzenia osiąganego w Przedsiębiorstwie (...) wskazać należy, że zeznania tego świadka nie wniosły nic do sprawy, gdyż jak ustalono w toku zeznań świadek ten nie pracował z ubezpieczonym w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w latach 1973-1976., ale dopiero w kolejnym zakładzie pracy (zeznania J. P. k.105v akt sprawy).

Mimo braku podstaw do uznania dowodów z zeznań świadków jako źródeł wiedzy o wynagrodzeniu ubezpieczonego w latach 1973-1976, odwołanie ubezpieczonego podlegało częściowemu uwzględnieniu, gdyż w toku sprawy załączone zostały do akt sprawy akta osobowe ubezpieczonego z okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...), które pozwoliły na ustalenie minimalnego osiągniętego przez niego wynagrodzenia, a to w oparciu o wynikającą z dokumentów stawkę wynagrodzenia godzinowego ubezpieczonego. Obliczone na tej podstawie przez biegłego księgowego wynagrodzenie w latach 1973-1976 okazało się wyższe od minimalnego wynagrodzenia przyjętego przez organ rentowy za ten okres zatrudnienia. Na podstawie tak ustalonych danych co do wynagrodzenia ubezpieczonego biegły ustalił, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury z 20 najkorzystniejszych lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu wynosi 92,64% i jest wyższy od wskaźnika ustalonego przez organ rentowy. Ustalona w oparciu o powyższe emerytura ubezpieczonego wynosi na dzień 1 września 2011r. (tj. pierwszy dzień miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia) (...)brutto i jest wyższa od emerytury ustalonej przez organ rentowy w decyzji z 12 października 2011r. (k.206 akt emerytalnych).

Mając na uwadze powyższe uregulowanie i ustalenia Sąd na podstawie art.477.14§2 kpc zmienił częściowo zaskarżoną decyzję i orzekł jak w pkt I wyroku. W pozostałej części odwołanie podlegało oddaleniu jako nieuzasadnione.